

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛΑΡΗΣ*

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΟΞΕΝΙΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΚΥΘΗΡΩΝ

Μια από τις πρώτες μέριμνες του νεοσύστατου ελληνικού βασιλείου υπήρξε βέβαια η σύσταση προξενείων σε διάφορες περιοχές: αρχικά σε σημαντικές, για πολλούς λόγους, πόλεις της Μεσογείου και της Ευρώπης γενικότερα, και αργότερα και σε πόλεις υπερπόντιων χωρών¹ που είχαν ή απέκτησαν στη νέα διαπλοκή των πραγμάτων κάποια σημασία για τα ελληνικά πράγματα. Φυσικά η ελληνική πολιτεία δεν πρωτοτυπούσε στο θέμα αυτό αφού η ίδρυση προξενικών σταθμών και πρακτορείων υπήρξε μια παλαιά και σταθερή πολιτική των ευρωπαϊκών δυνάμεων που με τον τρόπο αυτό εξυπηρετούσαν, τα οικονομικά, κυρίως, συμφέροντά τους και παράλληλα και ορισμένες πτυχές της εξωτερικής τους πολιτικής.

Χονδρικά μπορούμε να κατατάξουμε με βάση την λογική της σύστασής τους τα ελληνικά προξενεία σε δύο «κατηγορίες»: α) τα προξενεία που ιδρύονται σε διάφορες πόλεις με κύριο, αν όχι αποκλειστικό, σκοπό την εξυπηρέτηση των εμπορικών συναλλαγών στην κατηγορία αυτή θα μπορούσαμε να κατατάξουμε λ.χ. τα ελληνικά προξενεία σε χώρες της Μεσογειακής λεκάνης (συγκεκριμένα στη Γαλλία, στην Ιταλία, στη Β. Αφρική, στην Ισπανία), στις χώρες της Β. Ευρώπης και αργότερα στην Αμερική κ.λπ. β) το πλέγμα των προξενείων που ιδρύει το ελληνικό κράτος στην αρχική φάση της δραστηριότητάς του που έχουν –εκτός από όλα τα άλλα– άμεση σχέση με την ύπαρξη και δράση πυκνών ομάδων ελληνικού στοιχείου· συνυφαίνεται δηλαδή, κατά κάποιο τρόπο, η σύσταση του προξενείου με την ύπαρξη ελληνικών πληθυσμών που παρέμειναν εκτός του εθνικού κορμού.

* Ο Παναγιώτης Μιχαηλάρης είναι ερευνητής ΚΝΕ Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

1. Η σχετική πράξη της Διοικήσεως για τα προξενεία είναι της 1ης Ιανουαρίου 1834 με τίτλο: «Προξενεία. Οδηγία προς τους προξένους»· βλ. Ν. Δραγούμης, *Συλλογή των περί Εμπορικού Ναυτικού και των Προξενείων της Ελλάδος επισήμων πράξεων*, γ' έκδ., Εν Αθήναις 1850, σ. 232 κεξ.

Γι' αυτούς ακριβώς τους πληθυσμούς η σύσταση και λειτουργία μιας επίσημης ελληνικής αρχής όφειλε να αναλάβει διπλό ρόλο: να εξυπηρετήσει τα εμπορικά συμφέροντά τους και μέσω αυτών τα εμπορικά και οικονομικά εν γένει συμφέροντα του ελληνικού κράτους, αλλά παράλληλα – και ιδίως για τα προξενεία που ιδρύθηκαν στις πόλεις των παραλίων και του εσωτερικού της Μ. Ασίας – τα πάσης μορφής προξενικά ιδρύματα² ανέλαβαν και την προστασία των ελληνικής καταγωγής κατοίκων από τις τυχόν τουρκικές αυθαιρεσίες. Αυτό το τελευταίο μάλιστα ενείχε ξεχωριστή σημασία σε μια εποχή που οι εθνικισμοί γνώριζαν ιδιαίτερη έξαρση και ο κίνδυνος των καταπίεσεων εις βάρος των μειονοτικών πληθυσμιακών ομάδων ήταν κάτι παραπάνω από πιθανολογούμενη εξέλιξη και τούτο γιατί άρχιζε να υλοποιείται μια συγκεκριμένη πολιτική καταπιεστικών ενεργειών με τη μορφή είτε διοικητικών μέτρων είτε τρομοκρατικών πράξεων.

Μέσα στο γενικό αυτό πλαίσιο εντάσσεται αναπόφευκτα και η ίδρυση προξενείων στα Επτάνησα. Μόνο που εδώ τα πράγματα είναι πιο απλά, ή, θα λέγαμε, λιγότερο σύνθετα – σε σχέση με τις συνθήκες που επικρατούν προς τα ανατολικά του ελληνικού κράτους – καθώς το όλο περίγραμμα αναδεικνύει σχέσεις μεταξύ ευρωπαϊκών δυνάμεων ενώ το πληθυσμιακό περιβάλλον των Επτανήσων προσδιορίζεται από συμπαγή ελληνικό πληθυσμό. Κατά συνέπεια οι συσχετισμοί και οι αναλογίες ανάμεσα στα προξενικά ιδρύματα Επτανήσων και Μ. Ασίας αποτελούν στοιχεία σχεδόν ασύμβατα, εκτός βέβαια από το επίπεδο της καθημερινής πρακτικής λειτουργίας ενός προξενείου, στην οποία εντάσσονται ορισμένες σταθερές

2. Οι διάφορες αιτήσεις των ενδιαφερομένων πληθυσμιακών ομάδων για την ίδρυση προξενείων και οι αποφάσεις του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών για την έγκριση ή την απόρριψή τους είναι κείμενα που διασώζονται στο μεγαλύτερο ποσοστό τους και μας παρέχουν την δυνατότητα να γνωρίσουμε το φαινόμενο στις διαστάσεις του, να κατανοήσουμε τη λογική και τις προσδοκίες που κατευθύνουν παρόμοιες πράξεις. Είναι όντως εντυπωσιακή η δυναμική της σύστασης, ιδίως υποπροξενίων και προξενικών σταθμών, στις μικρασιατικές πόλεις. Στα παράλια της Μ. Ασίας έχουμε ως γνωστόν το κεντρικό προξενείο της Σμύρνης και μια σειρά υποπροξενίων (Μυτιλήνης, Κυδωνιών, Χίου, Ρόδου, Σάμου, Ελλησπόντου κ.λπ.) που αναφέρονται σ' αυτό. Όμως συχνά-πυκνά συναντούμε στα αρχεία έγγραφα με τις υπογραφές ελλήνων κατοίκων μιας άλλης μικρότερης πόλης, κυρίως του εσωτερικού της Μ. Ασίας, λ.χ. της Αττάλειας, που ζητούν την σύσταση προξενικής αρχής. Οι λόγοι βέβαια που προβάλλουν είναι σαφέστατα οικονομικοί και όσοι κάτοικοι υπογράφουν το σχετικό αίτημα έχουν κάποια σχέση με εμπορικές δραστηριότητες· ωστόσο δεν είναι δυνατόν να παραβλέψει κανείς την παράμετρο του φόβου και της αβέβαιας εξέλιξης των πραγμάτων που οι τελευταίες δεκαετίες του δέκατου ένατου αιώνα και οι πρώτες δεκαετίες του εικοστού είχαν κιάλας αποδεσμεύσει στην περιοχή αυτή με άμεσους αποδέκτες κυρίως τους μικρασιάτες έλληνες.

ενέργειες και υποχρεώσεις. Καθώς λοιπόν στο αρχείο του Ελληνικού Υπουργείου των Εξωτερικών διασώζεται για το θέμα αυτό ικανοποιητικό υλικό που προέρχεται από ποικίλες περιοχές και μάλιστα από εκείνες που βρίσκονται στα δυτικά και στα ανατολικά του ελληνικού βασιλείου υπάρχει η δυνατότητα για μια συλλογική έρευνα, η οποία θα αναδείξει το εύρος και την φύση των προβλημάτων που ανακύπτουν, καθώς και την όλη δυναμική του φαινομένου με τις πιθανές ταυτίσεις και διαφοροποιήσεις· και τότε βέβαια η έρευνα αυτή θα υπερβεί τον τύπο των εργασιών, όπως η παρούσα, που περιορίζεται στο μεμονωμένο και αποσπασματικό στοιχείο της λειτουργίας ενός προξενικού σταθμού, σε ένα μικρό νησί του Μεσογειακού χώρου.

Όμως ας έλθουμε στα Επτάνησα και βέβαια στα Κύθηρα για τα οποία ο λόγος. Στο χώρο των Ιονίων νήσων οι γενικές αρχές της σύστασης και του διορισμού προξενικών αρχών πραγματώνονται με την ίδρυση ενός Γενικού Προξενείου – που είναι βέβαια εκείνο της Κέρκυρας –, και των υποπροξενίων των άλλων νησιών. Στην περίπτωση των Κυθήρων³ έχουμε να κάνουμε με προξενικό πρακτορείο το οποίο υπάγεται στο υποπροξενείο Ζακύνθου από το οποίο εξαρτάται και προς το οποίο απευθύνεται ιεραρχικά ο προξενικός πράκτορας των Κυθήρων για κάθε θέμα που τον απασχολεί, τακτικό ή έκτατο, εκτός ελαχίστων περιπτώσεων που λόγω της ιδιαιτερότητας φύσεως του προβλήματος (προσωπικά προβλήματα: αιτήματα μετάθεσης, αύξησης μισθού) αποφασίζει να απευθύνει την αίτησή του είτε στον Γενικό Πρόξενο των Ιονίων στην Κέρκυρα είτε, ακόμη, και προς την ανώτατη διοικητική υπηρεσιακή αρχή που είναι βέβαια το Υπουργείο Εξωτερικών με τις διάφορες διευθύνσεις του.

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό η προξενική αρχή των Κυθήρων

3. Στα υπό αγγλική κατοχή Επτάνησα η ίδρυση ελληνικών προξενικών αντιπροσωπιών περιλαμβάνεται στη συνθήκη Ελλάδας-Αγγλίας η οποία υπογράφηκε στο Λονδίνο στις 22 Σεπτεμβρίου / 4 Οκτωβρίου 1837. Σύμφωνα με τη συνθήκη αυτή «Η Α.Μ. ο Βασιλεύς της Ελλάδος και η Α. Βρετανική Μεγαλειότης συνεφώνησαν, ότι έκαστον των Υψηλών συνομολογούντων μερών, θέλει έχει το δικαίωμα να διορίζει Γεν. Προξένους, Προξένους και Υποπροξένους εις όλους τους λιμένας της Επικρατείας του ετέρου των συνομολογούντων μερών, όπου οι υπάλληλοι ούτοι ήθελον κριθί αναγκαίοι, προς ανάπτυξιν της εμπορίας και προς υπεράσπισιν των εμπορικών συμφερόντων του ετέρου Κράτους. Συμφωνείται δε ρητώς, ότι εις τους Προξένους τούτους, οποιασδήποτε τάξεως και αν ώσι, θέλουν απονέμεσθαι εις τα μέρη όπου διαμένουν, τα ίσα με τους του έθνους του μάλλον ευνοουμένου» (Ν. Δραγούμης, *Συλλογή, ό. π.*, σ. 115). Ωστόσο ο προξενικός πράκτορας Κυθήρων, όπως θα δούμε παρακάτω, βρισκόταν στη θέση αυτή επίσημα διορισμένος από το 1834, –όπως αναφέρει ο ίδιος σε επίσημο έγγραφο– γεγονός που μας κάνει να υποθέσουμε ότι η διακρατική συνθήκη του 1837, όπως συμβαίνει άλλωστε πολλές φορές, ήλθε να επικυρώσει προϋπάρχουσες καταστάσεις.

για πολλούς λόγους μέσα σε ένα πολιτικό σύστημα όπως εκείνο των Ιονίων νήσων των μέσων του 19ου αιώνα, δεν ήταν δυνατόν να αναχθεί σε αρχή πρώτου μεγέθους. Η θέση του νησιού, οι πληθυσμιακές διαθεσιμότητές του, οι ανάγκες του σε εισαγόμενα προϊόντα, οι δυνατότητές του στο εξαγωγικό εμπόριο κ.λπ. αντιπροσώπευαν μεγέθη τέτοιας τάξεως που δεν επέτρεπαν στην προξενική αντιπροσώπευση να αποκτήσει την σημασία που απέκτησαν άλλες παρομοίως φύσεως αρχές· άλλωστε και το διάστημα δράσης του υπήρξε σχετικά μικρό καθώς η ενσωμάτωση των Ιονίων στο ελληνικό κράτος κατέστησε άχρηστη την λειτουργία όλων των Ιονικών προξενείων.

Με βάση λοιπόν αυτά τα στοιχεία η λειτουργία του προξενικού πρακτορείου Κυθήρων ταυτίζεται σχεδόν με τον διορισμό, την δράση, την εξέλιξη και τα προβλήματα που αντιμετώπισε ο μοναδικός πράκτορας που διορίστηκε στη θέση αυτή καθόλη την περίοδο λειτουργίας της υπηρεσίας (1834-1862). Ο λόγος λοιπόν για το προξενικό πρακτορείο Κυθήρων είναι κατ' ανάγκην λόγος για τη δράση του ιταλικής καταγωγής Άγγελου Καβαλλίνη, ο οποίος κατέλαβε τη θέση αυτή και τη διατήρησε συνεχώς έως την ενσωμάτωση των Επτανήσων.

Στοιχεία για την προσωπικότητα αυτή και την δράση της δεν έχουμε από άλλες πηγές⁴· γι αυτό παρουσιάζουν ενδιαφέρον όσα αναφέρει ο ίδιος στις αναφορές του. Στις 12 Ιουνίου του 1843 λοιπόν ο Άγγελος Καβαλλίνης, όπως υπογράφει με το εξελληνισμένο ονοματεπώνυμό του, πιεζόμενος από τα άσχημα οικονομικά του απευθύνει μια αναφορά του απευθείας προς το Υπουργείο Εξωτερικών και ζητεί προβιβασμό· δηλαδή παρακαλεί για την μετάθεσή του σε άλλο τόπο, όπου η προξενική υπηρεσία θα του προσέφερε περισσότερα οικονομικά οφέλη. Η αίτηση αυτή που σώζεται στο αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών μας δίνει την δυνατότητα να αντλήσουμε στοιχεία από πρώτο χέρι για το προξενικό πρακτορείο των Κυθήρων κυρίως όμως για τον επικεφαλής της υπηρεσίας αυτής:

«Ο υποφαινόμενος [αναφέρει ο Καβαλλίνης] Ιταλός το γένος και νυμφευμένος εις την Νήσον των Κυθήρων εις την οποίαν δια-

4. Ο αρχαιολόγος και μέλος της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής στην Αθήνα Othon Riemann (1853-1891) που περιηγήθηκε Επτάνησα το 1876 αναφέρει στο κείμενό του για τα Κύθηρα κάποιον Καβαλλίνη, κάτοχο μικρής αρχαιολογικής συλλογής και συνοδό του στις διάφορες περιηγήσεις του στο νησί. (βλ. Μιχαήλ Κ. Πετρόχειλος (Μετάφραση), *Εντυπώσεις από τα Κύθηρα*, Αθήνα 1979, σ. 58, 61, 64, 69). Οι δραστηριότητες του Καβαλλίνη, όπως παρουσιάζονται από τον Riemann δεν αντιστοιχούν σε ένα άτομο προχωρημένης ηλικίας που θα ήταν ο πρώην προξενικός πράκτορας, αν ζούσε, ωστόσο πρέπει να πρόκειται τουλάχιστον για κάποιο μέλος της πολυπληθούς οικογένειάς του.

τελώ διορισθείς ως υποπρόξενος από τα 1834 με διάταγμα παρά της Α.Μ. του Βασιλέως της Ελλάδος, δουλεύων ολόκληρα εννέα έτη σχεδόν αμισθεί. Καθ' ην στιγμήν έλαβον τα καθήκοντά μου δεν έλειψα εις το να εκπληρώ τα χρέη μου μ' όλην την απαιτουμένην τιμιότητα και ακρίβειαν ως θέλει ιδείν η Γραμματεία παρά των επι-συναπτομένων πιστοποιητικών και αποδεικτικών του Β.(ασιλικού) Προξενείου Ζακύνθου εις του οποίου την δικαιοδοσίαν υπάγεται η θέσις μου, και από τον Άγγλον Διοικητήν της Νήσου εκείνης.

Με λύπην μου παρατηρώ ότι παρήλθον χρόνοι πολλοί και εγώ ευρίσκομαι εις αυτήν την θέσιν χωρίς οι προϊστάμενοί μου να βάλουν υπ' όψιν της Γραμματείας των Εξωτερικών συσταίνοντες εις αυτήν την εκ δέκα ψυχών συγκεκριμένην οικογένειάν μου, την ανάγκην μου ένεκα ταύτης της θέσεως. Όθεν καθυποβάλλω υπ' όψιν της Β.(ασιλικής) Γραμματείας ταύτα νομίζων δικαιοτάτον ότι δεν θέλει ανεχθή επί πλέον ώστε να ευρίσκωμαι εις την δυσάρεστον εκείνην θέσιν του να μην ημπορώ εις τον τόπον εκείνον να / θρέψω την πολυάριθμον οικογένειάν μου, αλλά θέλει ευδοκήσει ώστε να μοι δοθή ο ανήκων Προβιβασμός διοριζόμενος εις άλλο μέρος όπως δια τούτου πορίζωμαι τα προς ζωάρκειαν εμού και της οικογενείας μου αναγκών.

Πεπεισμένος, ότι η Β.(ασιλική Γραμματεία θέλει ενεργήσει υην αίτησίν μου υποσημειούμαι με βαθύτατον σέβας

Ο ευπειθέστατος

Α. Καβαλίνης

Ελλ(ηνικός) Προξενικός Πράκτωρ⁵

Είμαστε βέβαιοι από την εξέλιξη των πραγμάτων ότι το αίτημα του Καβαλίνης δεν έγινε δεκτό επειδή στις 27 Οκτωβρίου του ίδιου έτους (1843) υπέβαλε νέα αίτηση η οποία αναπαράγει σχεδόν το κείμενο της πρώτης και βέβαια το αίτημά του· το νέο στοιχείο όσον αφορά την προσωπικότητά του είναι «η προβεβηκεία ηλικία» που συστοιχίζεται πλάι σ' αυτό της πολυμελούς οικογενείας του για να ενισχύσει τα επιχειρήματά του. Εξάλλου τώρα προσδιόριζε και τον τόπο στον οποίο επιθυμούσε να μετατεθεί και ο οποίος, κατά τη γνώμη του, μπορούσε να του προσπορίσει, λόγω της αυξημένης

5. Ιστορικό Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών, 1843, φ. 39-9. Αξίζει να παρατηρηθεί ότι ο Καβαλίνης μολονότι υπογράφει ως προξενικός πράκτορας, που είναι και η πραγματική του ιδιότητα, στο κείμενο της αίτησής του ονομάζει τον εαυτό του υποπρόξενο και προβιβάζει ανάλογα το υποπροξενείο Ζακύνθου σε προξενείο, θυμίζοντας μια τακτική προβιβασμού υπηρεσιών ή προσώπων προκειμένου οι αιτούντες να διευκολύνουν την αποδοχή του αιτήματός τους, πρακτική που συναντούμε σποραδικά ακόμα και στις μέρες μας...

ναυτιλιακής δραστηριότητας, τις οικονομικές απολαβές που ονειρευόταν και είχε ανάγκη· και αυτή η θέση, κατά τη γνώμη του, ήταν το προξενείο των Χανίων, το οποίο βέβαια λόγω της συχνής διέλευσης πλοίων θα του παρέσχε μεγαλύτερα οικονομικά οφέλη, αφού αυτά ήταν πάντα ευθέως ανάλογα προς τις εξυπηρετήσεις που προσέφεραν οι πρόξενοι κυρίως στους ναυτικούς.

Οι αιτήσεις λοιπόν του Καβαλλίνη προς την κορυφή της ιεραρχίας του Υπουργείου Εξωτερικών μας δίνουν τα πρώτα βιογραφικά στοιχεία του πρώτου και μοναδικού προξενικού πράκτορα των Κυθήρων και συγχρόνως τα στοιχεία της σύστασης του προξενικού πρακτορείου Κυθήρων. Έχουμε όμως και μερικά ακόμα στοιχεία από τα επίσημα έγγραφα που ανασυνθέτουν ακόμα καλύτερα το όλο σκηνικό της ίδρυσης και λειτουργίας του.

Όπως είπαμε ο Καβαλλίνης διορίστηκε στα Κύθηρα με Βασιλικό Διάταγμα της 25ης Ιουλίου/ 6ης Αυγούστου 1834. Στην αρχή δημιουργείται η εντύπωση στον Καβαλλίνη ότι πρόκειται για υποπροξενείο (ο ίδιος στην αλληλογραφία του το ονομάζει «αντιπροξενείο και υπογράφει ως «αντιπρόξενος»). Έτσι όταν ο υποπρόξενος Ζακύνθου, στον οποίο κανονικά υπάγεται το πρακτορείο των Κυθήρων, με επιστολή του της 3ης/15ης Αυγούστου 1835 ζητά από τον Καβαλλίνη αναλυτικά στοιχεία για το νησί των Κυθήρων, αρνείται να εκτελέσει την εντολή προφασιζόμενος ακριβώς ότι ως υποπρόξενος αναφέρεται στο Γενικό Προξενείο της Κέρκυρας. Για να επικυρώσει μάλιστα τον ισχυρισμό του αναφέρει όλη την διαδικασία του διορισμού του. Σύμφωνα με αυτήν η πρωτοβουλία της επιλογής του για την θέση των Κυθήρων φαίνεται ότι ανήκε στον Γενικό Πρόξενο της Ελλάδας στην Κέρκυρα Φυσικά τα πράγματα γρήγορα αποκαθίστανται στην κανονική τους τάξη και ο Καβαλλίνης ενεργεί σύμφωνα με τους περιορισμούς και τις δικαιοδοσίες που προέρχονται από τη θέση που κατέχει στο προξενικό σύστημα.

Αυτή η αρχική ασάφεια, πιθανότατα σκόπιμη αφού εκδηλώνεται πάνω από μία φορές, σχετικά με την διευκρίνιση της ακριβούς ιδιότητας του προξενικού πράκτορα Κυθήρων και κατά συνέπεια και των υποχρεώσεών του, ίσως έγινε η αιτία να στερηθούμε μιας ενδιαφέρουσας απογραφής ορισμένων διαθεσιμότητων του νησιού καθώς ο υποπρόξενος Ζακύνθου καλούσε με την επιστολή του τον Καβαλλίνη, ως νεοδιορισθέντα, να του στείλει αναλυτική κατάσταση για τα εισερχόμενα και εξερχόμενα κατά μήνα από το λιμάνι του νησιού πλοία, για τα προϊόντα του νησιού, για τον αριθμό των κατοίκων του και τις ασχολίες τους κ.λπ. προκειμένου να λάβει μέτρα για την προστασία του εμπορίου και της ναυτιλίας. Ακόμα ο υποπρόξενος Ζακύνθου ζητούσε αναλυτική περιγραφή της προσω-

πικής και οικογενειακής κατάστασης του προξενικού πράκτορα.

Το αίτημα αυτό του υποπροξένου Ζακύνθου δεν γνωρίζουμε επί του παρόντος αν ικανοποιήθηκε· ωστόσο η όλη κατάσταση αποσαφηνίστηκε, ο Καβαλλίνης έπαψε να ονομάζεται αντιπρόξενος και τέθηκε, ως προξενικός πράκτορας κάτω από τις εντολές του Ζακύνθου υποπροξένου. Τα πράγματα φαίνονται στο εξής να κυλούν χωρίς υπηρεσιακές προστριβές· αντίθετα, θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς, ότι ακολουθούν την ρουτίνα της υπηρεσιακής προσαρμογής και συνέχειας, που είναι γνωστή από ποικίλες εκδηλώσεις της δημόσιας ζωής. Έτσι φτάνουμε στα 1843 όταν, όπως προηγουμένως αναφέραμε, ο Καβαλλίνης ζητεί προβιβασμό, δηλαδή μετάθεση σε άλλη προξενική θέση, πράγμα που τελικά δεν κατάφερε να επιτύχει.

Ωστόσο οι πληροφορίες που δίνει για την δεινή οικονομική του θέση δεν φαίνεται να απέχουν και πολύ από την πραγματικότητα για αυτό ο Καβαλλίνης προσπαθεί και με διάφορες άλλες ενέργειες να ενισχύσει τα έσοδά του. Έτσι το 1854 από αναφορά του υποπροξένου Ζακύνθου μαθαίνουμε ότι ο Καβαλλίνης ονομάστηκε και πρόξενος της Αυστρίας για τα Κύθηρα ενώ αργότερα διορίστηκε αντιπρόσωπος του Αυστριακού Λόυδ γεγονός που έγινε η αιτία να χάσει τη θέση του.

Η διαμαρτυρία του ακριβώς για εκείνη την απόλυση, όπως διατυπώθηκε εγγράφως με αναφορά του προς το Υπουργείο Εξωτερικών, μας παρέχει την δυνατότητα να σχηματίσουμε μια αρτιότερη εικόνα για τα πράγματα σε ένα πρώτο πάντως επίπεδο, στο οποίο προσπαθούμε να αποτυπώσουμε το ιστορικό της ίδρυσης και λειτουργίας του προξενικού πρακτορείου Κυθήρων.

Αναφέρει λοιπόν ο Καβαλλίνης ότι υπηρέτησε στη θέση αυτή επί 28 συναπτά έτη, και ότι κατά το διάστημα αυτό «δεν εφάνη ουδέν παράπονον κατ' εμού... μάλιστα με ιδιαίτερας μου ζημίας δεν έλειψα να προσφέρω πάντοτε βοήθειαν και περίθαλψιν εις απόρους Έλληνας και ναυαγομένους κατά τας προξενικάς οδηγίας, βοηθείας διά τας οποίας ποτέ δεν έλαβον ουδεμίαν προξενικήν αποζημίωσιν.

Αλλ' αντί όλων τούτων, Εξοχώτατε, κατά τον λήξαντα Οκτώβριον 1862, μοί παρουσιάζεται εξαίφνης η παύσις μου εκ μέρους του υπουργού Κ. Διαμαντοπούλου, αντικατασταίνων άλλον Κυθήριον ως προσωρινόν, εις τον οποίον η Τοπική Κυβέρνησις δεν εσυγχώρησεν να ενεργή κατά τους Νόμους του Ιονίου Κράτους και η θέσις μένει εισέτι καινή.

Βλέπων το μέγα άδικον το οποίον εις εμέ έγινε κατά την 26 απερασμένον Δεκεμβρίου μετέβην εις Αθήνας διά να πληροφορηθώ την αιτίαν της τοιαύτης παύσεώς μου, όμως με απορίαν μου

ήκουσα ότι επαύθην, επειδή και εγώ υπηρετώ την Εμπορικήν Εταιρείαν του Αυστριακού Λόυδ. Τούτο, εξοχώτατε, είναι αληθές αλλά περικαλώ σκεφθήτε διά μίαν στιγμήν, εάν εγώ ων οικογενειάρχης πολυαριθμον οικογενείας, συμποσομένης εις ένδεκα άτομα, ηδυνάμην να διατηρηθώ με μόνον των δικαιωμάτων της Ελληνικής Πρακτορείας της οποίας αι απολαβαί δεν είναι περισσότεραι των 25-30 δραχμών κατά μήνα, και να διατηρώ την άξιοπρέπειαν της αρχής.

Διά τούτο, Εξοχώτατε, εβιάσθην να υπηρετώ εις το Λόυδ, υπηρεσία η οποία ουδέν πρόσκομμα φέρει εις υπηκόους Έλληνας, αλλά μάλλον παρέχει πολλά ενεργετήματα και ωφελείας, εις άτομα άπορα και ναυαγισμένα, παρέχον κάθε δυνατήν ενέργειαν, μη εγγίζων ενταύθα ουδεμία άλλη Ατμοπλοϊκή Εταιρεία.

Διό προτρέχω εις την δικαιοσύνην και φιλανθρωπίαν της Εξοχότητός σας, ίνα λάβη υπ' όψιν την παρούσαν μου και διατάξει να μοι αποδοθή η θέσις μου (ας είναι και διά μίαν μόνην ημέραν) διά να υψωθή η επίζηλος ελληνική σημαία η οποία ευρίσκεται κρυμμένη από τον λήγοντα Οκτώβριον εν ω και τα αρχεία του Προξενείου ευρίσκονται εισέτι εις χείρας μου, και η υπηρεσία πάσχει, αγκαλά και μην λείπω μερικώς να παρέχω κάθε βοήθειαν εις όσους εις εμέ προστρέχουν. Ευπειθής Θεράπων κ.λπ. κ.λπ.

Το αρχείο του Υπουργείου των Εξωτερικών όσον αφορά το προξενικό πρακτορείο Κυθήρων δεν έχει συνέχεια και αυτό μας κάνει να υποθέτουμε ότι η ελληνική σημαία δεν υψώθηκε εκ νέου στον ιστό της υπηρεσίας αυτής. Άλλωστε πολύ σύντομα θα ακολουθήσει η ενσωμάτωση των Επτανήσων που κατέστησε άχρηστη την υπηρεσία αυτή. Έτσι μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι η ελληνική προξενική εκπροσώπηση άρχισε το 1834 και τελείωσε επίσημα το 1862· άρχισε με τον διορισμό του προξενικού πράκτορα Άγγελου Καβαλλίνη και τελείωσε με την παύση του λόγω υπηρεσιακού κωλύματος το 1862.

Είναι φανερό ότι μια ιστορική επισκόπηση ενός προξενείου εκτός από τα στοιχεία που συνθέτουν το ιστορικό της ίδρυσης και την δράση των προσώπων που υπηρέτησαν σ' αυτό, πρέπει παράλληλα, και κυρίως, να προσπαθήσει να αποδεσμεύσει τα οικονομικά μεγέθη που ένας παρόμοιος θεσμός συγκεντρώνει, τα προβλήματα που τόπος υποδοχής και εγκατάστασης του προξενείου αντιμετωπίζει, την κίνηση των λιμανιών του κ.λπ.

Αυτά όλα υπάρχουν σε μικρή, όμως, κλίμακα για τα Κύθηρα. Υπάρχουν δηλαδή κάποια στοιχεία, αποσπασματικά έστω, για τον απόπλου και κατάπλου πλοίων, για τις εισαγωγές και εξαγωγές προϊόντων και βεβαίως αρκετά στοιχεία για το οξύ πρόβλημα που

αντιμετώπιζε ανέκαθεν το νησί και ήταν βέβαια αυτό που προξενούσε η αποβίβαση πολλών καταδίκων, φυγοδικών και εν γένει ατόμων που είχαν προβλήματα με τις καταδικαστικές αρχές της απέναντι ελληνικής ακτής της Πελοποννήσου. Στα χρόνια για τα οποία τώρα ο λόγος καταφεύγουν πολλοί Έλληνες υπήκοοι που ενέχονται σε εγκληματικές πράξεις και είναι χρέος του προξένου να τους εντοπίσει και να ειδοποιήσει τις προϊστάμενες αρχές για τις κινήσεις και τους σκοπούς τους. Φυσικά αυτά όλα δεν είναι τώρα δυνατόν να παρουσιασθούν αλλά θα αποτελέσουν στοιχεία μιας μελλοντικής προσέγγισης μιας εκ των πραγμάτων μικρής προξενικής αντιπροσωπείας, η οποία όμως με την ικανοποιητική τεκμηριωτική κάλυψη που διαθέτει μπορεί να συμβάλει στην κατάθεση στοιχείων για την ιστορία των Κυθήρων.

PANAGIOTIS MICHAILARIS

THE GREEK CONSULATE DEPARTMENT IN KYTHERA

ABSTRACT

The foundation of consulates in different cities of the mediterranean basin was one of the main activities of the newly established Greek State. Thus consulates, vice-consulates and consulate departments were founded in many cities –mainly ports– in order to support Greece's interests.

This policy was applied in the Ionian Islands too, which at the time were under English rule: a central consulate was founded in Corfu, as well as consulate departments in the rest of the islands. A consulate department was established in Kythera, under the vice-consulate of Zante, whose entire presence lies in the appointment and activity of Angelo Cavallini (1843-1862), the one and only chief of the department.